

Pogled na današnje Zenice: iz dimnikov se kači, velika gradbišča pa potrjujejo, da Zenica iz dneva v dan postaja središče jugoslovanske železarske industrije

ODKUPI IN DAVKI

Kakor druga leta se tudi letos pozvalja ob novi letini upravljanje odkupov in davkov. V tem času kmet prodaja svoje pridelke, plačuje davke in kupuje vse tisto, česar si med letom ni mogel kupiti. Pravilna in dosledna izvedba nalog, ki so v zvezi z odkupi in davki, pa je letos še posebno važna, ker smo tik pred uvedbo novega finančnega sistema oziroma pred nadaljnji sprostotami na področju trgovine in preterbe. Za uspešno izvedbo teh reform je odločilnega pomena, da bomo prešli v novi finančni sistem dovolj pripravljeni, zlasti z uravnoteženimi blagovno-denarnimi odnosi. Postopno vsajamo prosto prodajo osnovnih živil, kakor kruha, moke, sladkorja in masti, in to ne samo za mestno prebivalstvo, marveč tudi za vse tiste kmete, ki nimajo dovolj žita za lastno prehrano, ker se ukvarjajo pretežno z živinorejo ali z vinogradništvom in sadjarstvom. Vsi ti si bodo lahko kupili na prostem trgu potrebne količine moke ali kruha. Pogoj za uvedbo take proste trgovine pa je, da si že ob letini zagotovimo zalogo žita in potrebne rezerve. Zato je treba prav letos, še bolj kakor druga leta, dosledno izvesti vse odkupne naloge.

V mnogih okrajih se tega prav ne zavedajo. Ponekod so celo mnenja, da odkupi sedaj niso tako važni, češ saj bo prej ali slej odpadel tudi obvezen odkup žita. Tega pa nam sedanje stanje naše kmetijske proizvodnje ne dopušča, čeprav imamo letos v osrednjem merilu zelo obilen pridelok, iz katerega pa si moramo ustvariti tudi potrebne rezerve. Zvezna vlada je prav te dni izdala uredbno o odkupu kmetijskih pridelkov v letu 1952, po kateri bomo tudi še v prihodnjem letu obvezno odkupovali žito, mast in vino.

Dosedanji odkup žita v Sloveniji je pokazal, da so rezultati v posameznih okrajih zelo različni. Medtem ko v nekaterih okrajih odkup lepo poteka in bo ob roku končan — nekateri okraji so v kratkem času dosegli že dve tretjini celotnega obveznega odkupa — pa je položaj v nekaterih drugih okrajih slab. V teh okrajih so se na odkup slabo pripravili. Povod tam, kjer je tudi odkupni aparat slab, imajo težave. Maršičje se opaža tudi popustljivost in oportunističnost, ki daje le pogum spekulantskim kmetom, da se oddajo ali pa oddajo le delno, češ pridelok je bil slab oziroma odmera previsoka. Prav v okrajih, kjer odkup slabo poteka, raznašajo nestemeljene govornice, da bodo količine obvezne oddaje še znižane.

Mar naj dopuščamo, da bodo v celoti izpolnili svojo obveznost do skupnosti in pošteni in zavedni kmetje. Mar naj nezavednim in spekulantskim kmetom odkupne obveznosti spregledamo ali pa sedaj znižujemo obveznosti kmetom, ki se lani, ko so prejeli odloke o obvezni oddaji, niso pritožili. Vsako pričakovanje, da bodo količine za letošnji odkup znižane, je neutemeljeno. Celotni obvezni odkup v Sloveniji je letos že bistveno manjši, ne samo v primeru z lanskim obveznostjo, marveč tudi v primeru z dejanskim odkupom v lanskem letu, saj smo lani vsega odkupili 2300 vagonov belega žita, medtem ko znaša leta celotna odkupna obveznost le 1976 vagonov. To obveznost pa moramo izpolniti v celoti. Zato bo treba proti spekulantom, ki se hočejo na ta ali drug način izmikati, uporabiti vse zakonite ukrepe, zlasti tudi administrativne izvedbe.

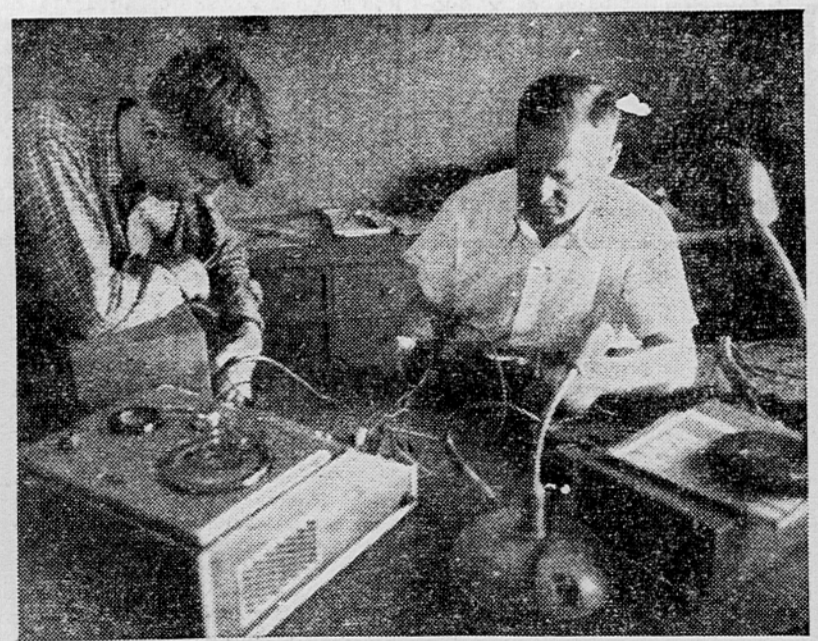
Neupravičeno popustljivost kažejo v nekaterih okrajih tudi glede davkov. Kdaj naj kmet plača davke, če ne ob letini? Zato je prav sedaj naloga ljudskih odborov, da izterjajo vse dolžne davke. V zadnjem času se je položaj glede plačila davkov sicer zboljšal, vendar imamo v Sloveniji še okrog 440 milijonov din davčnih zaostankov. Imamo lepo število okrajev, kjer poteka plačevanje davkov v redu. Niso to morda okraji, kjer je obremenitev majhna ali pa je gospodarsko stanje ugodno. To so predvsem okraji, kjer sta okrajni in davčni aparat na svojem mestu, kjer so odmere pravilne in davke redno izter-

jujejo. V teh okrajih so tudi davčni zaostanki malenkostni. Zato pa imamo nekaj okrajev, kjer davke nereditno ali malomarno izterjujejo. — Od skupnih davčnih zaostankov v Sloveniji odpade skoraj polovica na sedem okrajev. In spet se upravljanje, mar naj v redu plačujejo davke samo v nekaterih okrajih, v drugih, ki so morda gospodarsko močnejši, pa ga odpuščajo? Če bi tako razmišljali, bi samo poslabšali davčno moralo. Tu ne gre samo za dohodnino kmetov. Še slabše plačujejo v mnogih okrajih obrtniki, čeprav so njihove odmere v primeru z dohodki majhne. Za obdavčenje raznih obrtnikov-šumarjev, ki imajo včasih velike dohodke, pa se redkokoliče zanimajo.

Če v enem okraju dobro plačujejo davke, v drugem pa slabo, niso temu krive dobre ali slabe gospodarske razmere. Tam, kjer kaže okrajni aparat mladoščino in popustljivost pri izterjavanju davkov, tam se vselej pojavljajo oportunistične teorije o tem, da ni denarja, da je letina slaba itd. V okraju Murska Sobota, kjer davke še precej dobro pobirajo, je bilo pri 340 rubežih le 11 transferacij zarubljenih predmetov. V vseh ostalih primerih so davčni zavezanici prišli na dan z denarjem in plačali. V novomeškem okraju je bilo 763 administrativnih izvršb, pa le 18 oduzemov zarubljenih predmetov. V mariborskem okraju, kjer se izgovarjajo, da ni denarja, nam visok promet v trgovinah dokazuje prav nasprotno.

Dosledno izvajanje obveznih odkupov in izterjavanje davkov je sedaj pred uveljavljenjem novega finančnega sistema posebno važno. Dames je začel tudi kmet bolj ceniti naš dinar, odkar si v prosti trgovini lahko kupi skoraj vse, kar potrebuje. Če bomo pravilno izvedli naloge v zvezi z odkupi in davki, bomo lahko v novi finančni sistem prešli z uravnoteženimi blagovno-denarnimi odnosi med mestom in vasjo in s trdno situacijo našega dinarja, kar bo naposled prineslo koristi tako delavcu kakor tudi kmetu. (fs)

Prvi reportažni visokofrekvenčni magnetofon domače konstrukcije

Moderna tehnika nima področja, v katerem bi se človek ne znašel in se s svojo iznajdljivostjo ne mogel uspešno uveljaviti. To in pa dejstvo, da zmožnost naših tehnikov in inženirjev rešiti tudi najbolj kompleksne tehnične probleme, sta na najbolj zgovoren način dokazala elektrotehnika oče in sin Ante in Borut Opetnik iz St. Vidja nad Ljubljano, ki sta z lastnimi sredstvi zgradila reportažni visokofrekvenčni magnetofon.

To čudo moderne tehnike, ki na principu visokofrekvenčne magnetizacije nekako odnese povzete zvoke na magnetofonski nosilec, je porušilo resničnost starega prevzora — da je papir najbolj potreben — Magnetofonski nosilec je potrebniji od papirja, ker vse sprejme, piše živo besedo, ki se brez kakršne koli obdelave lahko takoj reproducira ali pa tudi izbere in ponovno uporabi — namagnetni — ne da bi se pri tem magnetofonski nosilec obrnil ali pokvaril.

Kaj pomeni magnetofon v skoraj vsi hodočnosti tudi pri nas, pač ni težko prerokovati. Ni ga področja, kjer bi ne

Mednarodni sestanek za ohranitev miru v Zagrebu

V Sabornici na Markovem trgu bo od 23. do 28. oktobra mednarodni sestanek za ohranitev miru, za katerega so velike priprave. Sestanka se bo udeležilo okrog 150 delegatov iz vseh petih kontinentov. Obravnavali bodo važna vprašanja o ohranitvi svetovnega miru. Za ureditev potrebnih priprav skrbi pripravljalni odbor, ki je že sestavljen. V odboru so med drugimi še predsednik Sabora Ljudske republike Hrvatske dr. Zlatan Srećec, podpredsednik vlade Ljudske republike Hrvatske Božidar Maslarić in književnik Miroslav Krleža. Med zasedanjem bo v Zagrebu mnogo koncertov ter umetniških in zabavnih prireditev, ki bodo zanimive.

Kolonisti iz Medjimurja v Istri

Iz okrajev Cakovec in Prelog so se izselili prvi kolonisti na svoja nova posestva, ki so jih dobili v okolici Motovuna in v drugih mestih Istre. Iz cakovskega okraja je 20 novodošlih družin ustanovilo v Motovunu kmečko delovno zadrugo. Iz preloškega okraja bo v prvi skupini odšlo v Istro 120 družin, katerim bodo sledile še druge.

Vsi kolonisti dobijo hiše z gospodarskimi poslopji in okrog 7 oravov zemlje. Razen tega dobivajo dolgoročne kredite za popravilo stavb, za nabavo raznih potrebščin in inventarja. Za kolonizacijo v Istri je med ljudmi v Medjimurju veliko zanimanje.

Turisti v istrskem okrožju

V prvi polovici tega meseca je bilo v istrskem okrožju nad 3500 gostov, med njimi 512 inozemskih turistov. Med tujimi gosti je bilo največ Svcarjev, Angležev in Avstrijcev. Iz Kopra prirejajo tudi izlete na Bled in v Postojno, večje skupine turistov pa bodo obiskale tudi zagrebški velesesem. Turistična sezona v koprskem okrožju bo trajala do konca septembra.

Maršal Tito sprejel člana britanskega parlamenta

Predsednik zvezne vlade maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito je v petek opoldne sprejel na Brdu pri Kranju člana britanskega parlamenta g. Sandysa Duncana in njegovo soprogo, ki sta bila nato maršalova gosta pri kosilu. Pri sprejemu in kosilu je bil tudi pomočnik ministra za zunanje zadeve vlade FLRJ dr. Jože Vilfan.

Podpredsednik republike Brazilije odpotoval iz Jugoslavije

Po štiridnevem obisku Jugoslavije je podpredsednik republike Brazilije g. Joao Cafe Filho večeraj odpotoval iz naše države. Prejšnji dan je položil venec na grob neznanega junaka na Avali, potem pa je obiskal predsednika zveznega sveta Ljudske skupščine FLRJ Vladimira Simića in predsednika izvršilnega odbora mesta Beograda Djurico Jokića.

Pred slovesom je sprejel naše in tuje novinarje ter odgovarjal na razna njihova vprašanja. Med razgovorom je poudaril: »Videl sem, da si Jugoslavija mnogo prizadeva za svoj gospodarski napredek in imam velike simpatije do teh prizadevanj. Dejal je tudi, da je napravil nanj zelo dober vtis razvoj jugoslovanske industrije. Govoril je tudi o gospodarskih stikih ter menil, da bi mogla Braziliija kupovati v Jugoslaviji cement in še nekatere druge proizvode, medtem ko bi Jugoslavija dobivala iz Brazilije kavo in bombaž.

Odhod tujih brigad z mladinske proge

Iz taborišča tujih brigad na mladinski progi Banjaluka-Doboj je odšla večeraj nizozemska brigada danes pa pojde še nemška. Obe brigadi sta bili med najboljšimi tujimi brigadami ter sta bili pohvaljeni od glavnega štaba. Jutri in v torek bosta odpotovali III. francoska in italijanska brigada ter bo ostala v taborišču samo še IV. angleška brigada, ki bo odpotovala v drugi polovici septembra. Pred odhodom v svoji domovino bodo tuji mladinci ostali še po pet dni v naših znanih turističnih in kulturnih središčih.

PO PREKINITVI POGAJANJ V KESONGU

Mir v Koreji - drobiž za pogajanja v San Franciscu

Toškio, 25. avg. (Tanjug): Reuter prenaša mnenje krogov združenega poveljstva, da bodo v odgovoru generala Ridgwaya spriči prekinitev razgovorov v Kesongu postavljeni novi strožji pogoji za njihovo obnovenje. General Ridgway bo morda zahteval, naj bi bili morebitni nadaljnji sestanki na drugem kraju in ne v Kesongu.

Spor zaradi sovjetskega teritorialnega pasu na Baltiku

Kodanj, 25. avgusta. (Reuter) Vlada Sovjetske zveze je zavrnila predlog Danske in Švedske, da bi odstopili spor za določitev širine pasov teritorialnih vodov v Baltičkem morju. Mednarodnemu sodišču v Haagu. Kakor je znano, je Sovjetska zveza spriči, spora glede ustavljanja nekaterih tujih ladij v Baltičkem morju sporočila, da se sovjetsko teritorialno vodovje razteza 12 milj od obale. Danska in Švedska pa naglašata, da se v mednarodni pomorski praksi teritorialno vodovje razteza samo tri milje od obale.

Konferenca FAO za Srednji vzhod

Damask, 25. avgusta. (Reuter) V Bludanu v Siriji se bo začela 28. avgusta druga konferenca Organizacije za prehrano in kmetijstvo (FAO) za Srednji vzhod. Na konferenci bodo sodelovali zastopniki 13 držav, med njimi Egipt, Libanon, Sirija, Jordanija, Etiopija, Saudova Arabija, Afganistan in druge. Velika Britanija, Francija in Perzija bodo poslale svoje opazovalce.

Na konferenci bodo obravnavali vprašanje prehrane in kmetijskega vprasanje vprašanje tehnične pomoči, ki so jo zahtevale nekatere države članice FAO iz tega dela sveta.

Razstava »Naše borbe za svobodo« v Trstu

Trst, 23. avg. (Tanjug). Na stadionu »Prvi maj« v Trstu bo od 2. do 16. septembra razstava »Naša borba za svobodo«. Na razstavi bodo prikazani dokumenti z bojev ljudstva Slovenskega Primorja od leta 1918 do osvoboditve. Posebej bo prikazano razdobje borbe do leta 1941 posebej pa razdobje narodnoosvobodilne borbe. Z razstavo bo zaključena proslava, ki jo je organiziral v vsej angloslovanski coni STO Osvobodilna fronta na čast deset letnice svoje ustanovitve.

VREME

VREMENSKO POROČILO HIDROMETEOROLOŠKE SLUŽBE Stanje 25. avgusta ob 7: Nad srednjo Evropo se je ustvarilo slabotno področje visokega zračnega pritiska, ki bo omililo vpliv hladne fronte, katere se bliža iz Francije. — V Sloveniji je danes spremenljiva oblačnost. — V Ljubljani je danes ob 7. znašal zračni pritisk 734,5 mm, temperatura 14° C, relativna vlaga 99 %.

Napoved za nedeljo: Zjutraj po kožnih megli, čez dan pretežno lepo vreme z delno oblačnostjo. Popoldne v slišnih predelih nagnenje h krajevnim plohom. Temperatura do 26° C.

OSNUTKI ZAKONOV o novem finančnem sistemu in sistemu plač

Te dni je komisija za gospodarske predpise, ki sta jo poslavila zvezni svet za zakonodajo in gospodarski svet zvezne vlade, dovršila redakcijo temeljnih zakonskih osnutkov za naš bodoči finančni sistem in sistem plač. To so: osnutek zakona o planskem gospodarskih podjetij, osnutek zakona o proračunih in osnutek zakona o družbenem prispevku in davkih, Zakonske osnutke je komisija predložila zvezni vladi zaradi dokončne izdelave zakonskih predlogov za Ljudsko skupščino FLRJ.

Ker je v naši javnosti veliko zanimanje za bodoči finančni sistem, se ti osnutki zakonov objavljajo zaradi diskusije. Tako imajo naši delovni ljudje možnost spoznati vsebino teh zakonskih osnutkov in njihov daljnosežni pomen še preden bo zvezna vlada izdelala dokončne nacrtje v obliki predlogov za Ljudsko skupščino FLRJ. Vse štiri zakonske osnutke objavljamo v našem listu na 3. in 4. strani.

Averell Harriman

Prispel je na povabilo naše vlade in se bo razgovarjal o raznih gospodarskih vprašanjih

pri maršalu Titu

Beograd, 25. avg. (Tanjug): Posebni odposlanec predsednika ZDA Trumana Averell Harriman s soprogo je prišel danes na poti iz Teherana v London v Beograd. Gospoda Harrimana so na zemunskem letališču sprejeli pomočnik ministra za zunanje zadeve Leo Mates in člani amerijske veleposlanstva v Beogradu.

G. Harriman je ob prihodu izjavil, da je prišel v Jugoslavijo na povabilo jugoslovanske vlade in da se bo razgovarjal o raznih gospodarskih vprašanjih. Na vprašanje novinarjev, kakšno je njegovo mnenje o sedanjem položaju v Perziji, je g. Harriman izjavil, da so pogajanja začasno prenehala, niso pa prekinjena.

V spremstvu g. Harrimana sta general Robert Landry, letalski svetovalec predsednika Trumana in Walter Levy, znani amerijski petrolejski strokovnjak. Kmalu po 13. uri je posebno letalo z Averellom Harrimanom prišlo na ljubljansko letališče. Gospod Harriman je prispel s svojim spremljevalcem in je takoj nadaljeval z avtomobilom pot na Bled, kjer je bil sprejet pri maršalu Titu. Maršal Tito je g. Harrimana zadržal na kosilu.

Delegati združenega poveljstva na razgovorih v Kesongu so se sešli danes v taborišču pri Munsanu. Uradni predstavnik združenega poveljstva general Nichols ni hotel dati nobenih podatkov o vsebini in rezultatu sestanka.

Kakor poroča Reuter, prevladuje v Krogih Združenih narodov v New Yorku mnenje, da ima prekinitev razgovorov o premirju v Kesongu bolj značaj manevra kot pa resnega zloma razgovorov. Kar zadeva incident, ki je izzval prekinitev, izražajo mnenje, da so si ga izmislili Severnokorejci in Kitajci kot nekaj protitež kršitvi nevtralnega področja, ki so ga sami zagrešili pred nekaj dnevi.

Na drugi strani zastopajo določeni krogi mnenje, da je prekinitev razgovorov v Kesongu najtesneje povezana z bližnjo konferenco v San Franciscu za sklenitev mirovne pogodbe z Japonsko. Možno je, da ZSSR uporablja vprašanje miru v Koreji kot vabo ali pa kot blago za pogajanja na konferenci v San Franciscu. Prav tako izražajo mnenje, da sta ZSSR in Kitajska spremenili svoje splošne strateške nacrtje in da ne želita več hitre sklenitve miru v Koreji.

Po davišnjem poročilu štaba osme amerijske armade so bili na zahodnem delu korejskega bojišča samo manjši spopadi. Zahodno od Jončona so Severnokorejci ob močni podpori topništva prisilili južnokorejske enote k umiku.

116 letal združenega poveljstva je bombardiralo kitajske in severnokorejske čete, ki so prehajale čez reko Cončon. Uničenih je bilo najmanj 100 sovražnih vozil in 28 bark.

Amerijske veletrdnjave so odvrgle 55 ton bomb na sovražnikova preskrbovalna oporišča pri Cinanpoju v bližini Fenjanga.

Peta letalska skupina je sporočila, da je 80 ameriških letal na pogon

s stisnjanim zrakom sestrelilo v letalski bitki nad Sinajidžujem v Severni Koreji 2 letali »Mig«. V letalskih bojih je sodelovalo okrog 40 letal tpa »Mig«.

Severnokorejci pravijo v svojem poročilu, da skupno s Kitajci odbijajo sovražnikove napade na vseh delih bojišča, pri čemer mu zavežajo izgube v moštvo in materialu. Prav tako trdijo, da so sestrelili tri letala združenega poveljstva.

Tokio, 25. avg. Stih severnokorejskih oboževalnih sil se ni odgovoril na ponudbo generala Ridgwaya, da naj se pogajanja za premirje nadaljujejo. Ridgwayeva ponudba je bila objavljena danes zjutraj hkrati z izjavo vrhovnega štaba OZN, ki zanika slierno možnost, da bi bila letala oboževalnih sil OZN povzročila kakršen koli incident nad nevtralnem ozemljem okoli Kesonga.

Zvišanje davkov na dohodek v ZDA

Washington, 25. avg. (AFP). Finančni odbor amerijskega senata je sinoči sprejel zakonski predlog o povečanju davkov na dohodek, ki naj bi prinesel državi okrog dve in pol milijarde dolarjev novih fiskalnih dohodkov. Novi davki na dohodek naj bi pričeli veljati 1. novembra, njihova veljavnost pa bi potekala 31. decembra 1953.

Novi kominformski bolniki

Berlin, 24. avg. Po poročilih uradne vzhodno nemške agencije ADN je predsednik vzhodno-nemške republike Wilhelm Pieck večeraj odpotoval iz Berlina na »zdravljenje«. Poročilo ne omeinja, kam se bo šel 70-letni Pieck zdraviti, menijo pa, da bo to v kakšnem poljskem ali ruskem zdravilišču.

Pred dnevi je odpotoval na »zdravljenje« tudi podpredsednik vzhodno-nemške vlade Walter Ulbricht.

Skupina kitajskih »prostovoljcev« v enem izmed ujetniških taborišč v bližini Fusana. Kitajci so imeli velike izgube v zadnjih bojih v Koreji in so oboževalne sile Združenih narodov za veliko število sovražnikovih vojakov

Zakonski načrti o novem finančnem sistemu

Osnutek zakona o planskem upravljanju narodnega gospodarstva

Temeljne določbe

Člen 1.
Narodno gospodarstvo se upravlja na temelju družbenih planov FLRJ Jugoslavije, ljudskih republik, okrajev, mest in krajev, ki so tudi samostojni plani gospodarskih organizacij in gospodarskih združenj.

Člen 2.
Z družbenimi plani se predpisuje, z določanjem osnovnih proporcij proizvodnje in porazdelitve, smer razvoja materialnih proizvodnih sil, se vsi temeljni porazdelitveni nacionalnega dohodka na potrošni fond delovnih ljudi, na kapitalno graditev in na druge splošne potrebe družbene skupnosti.

Člen 3.
Z družbenimi plani se predpisuje, da se vsi temeljni porazdelitveni nacionalnega dohodka na potrošni fond delovnih ljudi, na kapitalno graditev in na druge splošne potrebe družbene skupnosti.

Člen 4.
Družbene plane sprejemajo predstavniki telesa na način, določen s tem zakonom.

Člen 5.
Družbene plane ljudskih republik sprejemajo pristojni organi, države, okrajev, mest in krajev, ki so tudi samostojni plani gospodarskih organizacij in gospodarskih združenj.

Člen 6.
Države, okrajev, mest in krajev, ki so tudi samostojni plani gospodarskih organizacij in gospodarskih združenj, sprejemajo predstavniki telesa na način, določen s tem zakonom.

Člen 7.
Metodologijo planiranja predpisuje vlada FLRJ in vlade ljudskih republik.

Člen 8.
Z zakonom Ljudske republike Srbije se predpisuje določbe o družbenih planih avtonomnih enot.

Člen 9.
Z zakonom Ljudske republike se lahko določijo in imajo tudi posebne oblasti svoje družbene plane.

Člen 10.
Izpolnitev družbenih planov se izkaže v zaključni bilanci, ki se predloži v odobrenju pristojnemu predstaviškemu telesu.

Člen 11.
Za gospodarske organizacije v smislu tega zakona veljajo gospodarski plani in druge gospodarske organizacije, ustanovljene po temeljnem zakonu o državnih gospodarskih podjetjih, združenjih, kakor tudi ustanove z materialnim poslovanjem.

Člen 12.
Za gospodarska združenja veljajo direktive, skladi za mehanizacijo in investicijske graditve, zadružnega kmetijstva, krajevne zveze kmetijskih združenj, združenja proizvajalcev po gospodarskih panogah in področjih.

Člen 13.
Vsebinska planov

Člen 14.
Družbeni plani FLRJ lahko vsebuje le-te temeljne proporce:

a) obvezni minimum izkoriščanja proizvodnih kapacitet — po posameznih gospodarskih panogah in ljudskih republikah;

b) temeljno investicijsko graditev v vrednosti ob izkazovanju kapacitet, ki naj se zgradi — po gospodarskih panogah in ljudskih republikah;

c) plačni fond v celoti, po gospodarskih panogah in ljudskih republikah, potrebnih za izpolnitev planov, za katere so gospodarske organizacije v proizvodnji in prometu zadolžene, določajo pri tem odstotek istega dohodka, ki gre v fond spremenljivih plač delovnih ljudi;

d) dopolnilni plač delovnih ljudi in družbenih fondov v odnosu na potrošni fond delovnih ljudi v proizvodnji, prometu in trgovini, — v celoti, po gospodarskih dejavnostih in ljudskih republikah;

e) povprečne stopnje na presešek proizvodnje, ki v obliki prispevkov, oziroma davkov plačujejo v proračun — po posameznih gospodarskih področjih (dejavnostih).

f) rezervni fond družbenega plana FLRJ s katerim razpolaga vlada FLRJ, ki se porazdeljuje na družbene potrebe z veznim proračunom. Ob določanju posameznim ljudskim republikam in plačnem fondu delovnih ljudi, ki so plačani iz proračuna.

h) odstotek od presežka dohodkov nad tiskari, ki se dodeli med proračunskim letom in ki ga lahko ljudski odbori in ljudske republike porabijo samostojno, oziroma vneso kot dohodek v prihodnji proračun.

i) odstotno porazdelitev državnega prispevka in davka na dohodek na zvezni proračun in proračune ljudskih republik.

Kateri temeljni proporciji bodo vneseni v družbeni plan in v kakšnem mesečnem odnosu odloči Ljudska skupščina FLRJ.

Razen temeljnih proporcij vsebuje družbeni plan FLRJ pregled planiranega razvoja materialnih proizvodnih sil, planiranega dohodka in njegove temeljne porazdelitve v celoti.

Člen 15.
Družbeni plani ljudske republike določajo temeljne proporce za celotno gospodarstvo v ljudski republiki.

Člen 16.
Družbeni plani okrajev, mest in krajev sprejemajo ljudski odbori s tem, da se vsi temeljni proporciji državnega plana FLRJ sprejemajo v skladu s tem zakonom.

Člen 17.
Družbeni plani ljudske republike sprejemajo ljudski odbori s tem, da se vsi temeljni proporciji državnega plana FLRJ sprejemajo v skladu s tem zakonom.

Člen 18.
Družbeni plani ljudske republike sprejemajo ljudski odbori s tem, da se vsi temeljni proporciji državnega plana FLRJ sprejemajo v skladu s tem zakonom.

Člen 19.
Družbeni plani ljudske republike sprejemajo ljudski odbori s tem, da se vsi temeljni proporciji državnega plana FLRJ sprejemajo v skladu s tem zakonom.

Člen 20.
Družbeni plani ljudske republike sprejemajo ljudski odbori s tem, da se vsi temeljni proporciji državnega plana FLRJ sprejemajo v skladu s tem zakonom.

Člen 21.
Družbeni plani ljudske republike sprejemajo ljudski odbori s tem, da se vsi temeljni proporciji državnega plana FLRJ sprejemajo v skladu s tem zakonom.

Člen 22.
Družbeni plani ljudske republike sprejemajo ljudski odbori s tem, da se vsi temeljni proporciji državnega plana FLRJ sprejemajo v skladu s tem zakonom.

Člen 23.
Družbeni plani ljudske republike sprejemajo ljudski odbori s tem, da se vsi temeljni proporciji državnega plana FLRJ sprejemajo v skladu s tem zakonom.

Člen 24.
Družbeni plani ljudske republike sprejemajo ljudski odbori s tem, da se vsi temeljni proporciji državnega plana FLRJ sprejemajo v skladu s tem zakonom.

Člen 25.
Družbeni plani ljudske republike sprejemajo ljudski odbori s tem, da se vsi temeljni proporciji državnega plana FLRJ sprejemajo v skladu s tem zakonom.

pojemom, da se predvidi povečanje delovne storilnosti po tisti storilnosti, ki izvira iz družbenega plana FLRJ in da se ne kršijo drugi temeljni proporciji v družbenem planu FLRJ, kakor tudi, da se ne znižajo iz družbenega plana FLRJ izvirajoči standard delovnih ljudi.

Člen 15.
Z družbenim planom ljudske republike se lahko predloži za posamezne panoge, da so podjetja dolžna od dela istega dohodka, ki z njim samostojno razpolaga, lo delovni kolektivi, določeni odstotek uporabiti za kapitalno graditev, za racionalizacijo ali razširjenje podjetja, za stanovanjsko in komunalno graditev, za potrebe delovnega kolektiva.

Člen 16.
Z družbenim planom ljudske republike se lahko prepusti ljudskim odborom določanje odstotka iz prejšnjega odstavka.

Člen 17.
Družbeni plani vsebujejo tudi dokumentarno in priložne dokumente, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 18.
Družbeni plani vsebujejo tudi plačilno bilanco z inozemstvom, družbeni plan ljudske republike pa proračun izvoza in uvoza ter proračun neblagovnih izdatkov v prometu z inozemstvom.

Člen 19.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 20.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 21.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 22.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 23.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 24.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 25.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 26.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 27.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 28.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 29.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 30.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 31.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 32.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 33.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 34.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 35.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 36.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 37.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 38.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 39.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 40.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 41.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 42.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 43.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 44.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 45.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 46.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 47.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 48.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Člen 49.
Družbeni plani vsebujejo tudi proračun bilanc in proračunski dokumenti, ki dokazujejo izdatke in izdatkov prebivalstva, materialno bilanco osnovnih surovin in osnovnih življenjskih potrebščin, kreditno bilanco in temeljne statistične podatke o prebivalstvu, delovni sili in njihovih pričakovanih gibanjih.

Izpolnitev družbenih planov

Člen 27.
Po zaključku vsakega planskega leta predloži vlada FLRJ, vlade ljudskih republik in pristojni organi ljudskih republik Ljudski skupščini FLRJ, Ljudski skupščini ljudske republike oziroma ljudskemu odboru zaključno bilanco v odobrenju.

Zaključno bilanco FLRJ in zaključno bilanco ljudske republike pošlje vlada preko računске komisije, ki jo prouči in s svojim poročilom pošlje pristojnemu predstaviškemu telesu.

Zaključna bilanca vsebuje iste pokazatelje in priloge kakor družbeni plani.

Hkrati za zaključno bilanco se izkažejo tudi statistični in evidencijski podatki, ki dokazujejo izpolnitev planskih proporcij in skladnost izdatkov in prihodkov s posebnimi sklepi njihovih predstaviških organov o sprejemu zaključnega računa.

Člen 28.
Obveznosti, izvirajoče iz temeljnih družbenih planov za gospodarske organizacije oziroma gospodarska združenja, bodo veljale za izpolnjene, če se ugotovi zmožnost izpolnitve planskih proporcij, določenih v družbenih planih o obhranitvi ostalih proporcij družbenih planov.

Glede izpolnitve plana veljajo za odločilne podatki knjigovodstva in evidence.

Člen 29.
Izpolnitev iz družbenih planov izvrajajočih obveznosti za gospodarske organizacije in gospodarska združenja, se ugotovi s posebnimi sklepi njihovih predstaviških organov o sprejemu zaključnega računa.

Pristojni gospodarsko-upravni organi lahko nepravilne ali netočne sklepe o izpolnitvi plana v enem mesecu po njegovi odobritvi razveljavijo in zahteva, da predstaviški organ spremeni sklep, lahko pa tudi sam določi stopenj, do katere je plan izpolnjen.

Proti odloku, izdanem po odstavku 2. tega člena, se lahko gospodarska organizacija, oziroma gospodarsko združenje pritožijo pristojnemu gospodarsko-upravnemu organu, oziroma višjemu državnemu organu v osmih dneh po prejemu odloka.

Člen 30.
Elementi, ki jih mora vsebovati akt o izpolnitvi plana, predpiše vlada FLRJ.

Ukrepi za zagotovitev izpolnitve obveznosti iz družbenih planov

Člen 31.
Da se zagotovi izpolnitev planskih obveznosti, izvrajajočih temeljne proporce, določeni v družbenih planih, lahko pristojni gospodarsko-upravni organi predpisujejo in uporabljajo ukrepe za izpolnitev plana, če se ugotovi ali je glede na temeljne proporce družbenih planov predvideno, da gospodarska organizacija, oziroma gospodarsko združenje ne bo moško izpolniti iz družbenih planov izvrajajočih obveznosti.

Ti ukrepi se lahko nanašajo na eno ali več gospodarskih panog (splošni ukrepi), ali samo na posamezne gospodarske organizacije in gospodarska združenja (posamezni ukrepi).

Člen 32.
Kot splošni in posamezni ukrepi za zagotovitev izpolnitve družbenih planov se lahko predpisujejo oziroma uporabljajo:

a) poprejšnja sklepanja pogodb;

b) sklepanje pogodb v določenem roku oziroma v določenih količinah in vrednosti, kakor tudi med določenimi pogodbenimi strankami na določene proizvode, na količine in vrednosti teh proizvodov;

c) odkup posameznih gospodarskih proizvodov;

d) razveljavljanje pogodb, sklenjenih med gospodarskimi organizacijami, gospodarskimi združenji in posameznimi proizvajalci;

e) določanje cen;

Člen 33.
Plače delavcev in uslužbencev, ki so zaposleni v gospodarskih podjetjih in gospodarskih združenjih, so zagotovljene s fondom plač podjetja oziroma gospodarskega združenja.

Fond plač gospodarskega podjetja se določi na podlagi proporcij, ki jih določajo družbeni gospodarski plani, ustvarja pa se iz sredstev, ki se dobijo s prodajo izdelkov oz. s plačilom za opravljene storitve in za druge vrste gospodarske dejavnosti.

Fond plač gospodarskega združenja se ustvarja iz določenega prispevka, ki ga plačuje podjetje gospodarskemu združenju. Ta prispevek določi gospodarsko združenje na podlagi zakonov in predpisov vlade FLRJ in vlad ljudskih republik v določenem odstotku od fonda plač podjetja.

Člen 34.
Fond plač podjetja je sestavljen iz sredstev za stalne plače (fond stalnih plač) in sredstev za spremenljive plače (fond spremenljivih plač).

Člen 35.
Fond stalnih plač se izplačuje temeljne plače, določene za določeno stopnjo strokovnosti s posebnimi predpisi, in dopolnilne plače, določene za posamezna delovna mesta s pravilnikom o plačah, kakor tudi drugi stalni dohodki, določeni s predpisi vlade FLRJ.

Člen 36.
Fond spremenljivih plač se izplačuje temeljne plače, določene za določeno stopnjo strokovnosti s posebnimi predpisi, in dopolnilne plače, določene za posamezna delovna mesta s pravilnikom o plačah, kakor tudi drugi stalni dohodki, določeni s predpisi vlade FLRJ.

Člen 37.
Fond spremenljivih plač se izplačuje temeljne plače, določene za določeno stopnjo strokovnosti s posebnimi predpisi, in dopolnilne plače, določene za posamezna delovna mesta s pravilnikom o plačah, kakor tudi drugi stalni dohodki, določeni s predpisi vlade FLRJ.

Člen 38.
Fond spremenljivih plač se izplačuje temeljne plače, določene za določeno stopnjo strokovnosti s posebnimi predpisi, in dopolnilne plače, določene za posamezna delovna mesta s pravilnikom o plačah, kakor tudi drugi stalni dohodki, določeni s predpisi vlade FLRJ.

Člen 39.
Fond spremenljivih plač se izplačuje temeljne plače, določene za določeno stopnjo strokovnosti s posebnimi predpisi, in dopolnilne plače, določene za posamezna delovna mesta s pravilnikom o plačah, kakor tudi drugi stalni dohodki, določeni s predpisi vlade FLRJ.

Člen 40.
Fond spremenljivih plač se izplačuje temeljne plače, določene za določeno stopnjo strokovnosti s posebnimi predpisi, in dopolnilne plače, določene za posamezna delovna mesta s pravilnikom o plačah, kakor tudi drugi stalni dohodki, določeni s predpisi vlade FLRJ.

Člen 41.
Fond spremenljivih plač se izplačuje temeljne plače, določene za določeno stopnjo strokovnosti s posebnimi predpisi, in dopolnilne plače, določene za posamezna delovna mesta s pravilnikom o plačah, kakor tudi drugi stalni dohodki, določeni s predpisi vlade FLRJ.

Člen 42.
Fond spremenljivih plač se izplačuje temeljne plače, določene za določeno stopnjo strokovnosti s posebnimi predpisi, in dopolnilne plače, določene za posamezna delovna mesta s pravilnikom o plačah, kakor tudi drugi stalni dohodki, določeni s predpisi vlade FLRJ.

Člen 43.
Fond spremenljivih plač se izplačuje temeljne plače, določene za določeno stopnjo strokovnosti s posebnimi predpisi, in dopolnilne plače, določene za posamezna delovna mesta s pravilnikom o plačah, kakor tudi drugi stalni dohodki, določeni s predpisi vlade FLRJ.

Člen 44.
Fond spremenljivih plač se izplačuje temeljne plače, določene za določeno stopnjo strokovnosti s posebnimi predpisi, in dopolnilne plače, določene za posamezna delovna mesta s pravilnikom o plačah, kakor tudi drugi stalni dohodki, določeni s predpisi vlade FLRJ.

Člen 45.
Fond spremenljivih plač se izplačuje temeljne plače, določene za določeno stopnjo strokovnosti s posebnimi predpisi, in dopolnilne plače, določene za posamezna delovna mesta s pravilnikom o plačah, kakor tudi drugi stalni dohodki, določeni s predpisi vlade FLRJ.

Člen 46.
Fond spremenljivih plač se izplačuje temeljne plače, določene za določeno stopnjo strokovnosti s posebnimi predpisi, in dopolnilne plače, določene za posamezna delovna mesta s pravilnikom o plačah, kakor tudi drugi stalni dohodki, določeni s predpisi vlade FLRJ.

Člen 47.

Zakonski načrti o novem finančnem sistemu

Družbeni prispevek se vstavlja kot dohodek v proračun tiste administrativno-teritorialne enote in ljudske republike, na katero pogojuje gospodarska organizacija ali gospodarsko združenje, ki je zavezanec plačevati družbeni prispevek. Odstotek, v katerem se pri razdelitvi družbenega prispevka kot proračunskega dohodka udeležuje FLRJ Jugoslavije in ljudske republike, se določa z družbenim planom FLRJ, odstotek okrajav (oblasti) in mest se določa z družbenim planom ljudske republike, odstotek krajev in mest v sestavi okrajav pa z družbenim planom okraja.

Viriranje med sredstvi, namenjenimi za osebne izdatke, in sredstvi, namenjenimi za materialne izdatke, ni dovoljeno. O viriranju odloči odredbodajalec z izdajo posebnega odloka.

12. člen
Davek na dohodek se vstavlja kot dohodek v zvezni proračun, proračun ljudske republike in proračun administrativno-teritorialne enote.

29. člen
Kontrola o tem, ali se proračunska sredstva uporabljajo v mejah in za namen, ki je določen s proračunom, kakor tudi revizijo finančnega poslovanja državnih organov in ustanov, izvajajo finančni organi.

13. člen
Davek na dediščino in darila se vstavlja kot dohodek v proračun okrajav, mest in krajev, v katerem se določa dohodek v proračun ljudske republike, okrajav in mest.

30. člen
S kontrolo uporabe proračunskih sredstev ugotovljajo finančni organi zakonitost izvršenih izplačil po predračunu posameznih državnih organov in ustanov ter uporabo doličanih, ki so dane gospodarsko, v omejenih primerih izvršenih izplačil se lahko finančni organi spuščajo samo tedaj, kadar gre za spremembo namena sredstev, odobrenih s proračunom (virman) ali za trošenje dopolnilnih in naknadnih sredstev.

14. člen
Carine se vstavljujejo kot dohodek v zvezni proračun.

31. člen
Pri izvajanju kontrole nad uporabo proračunskih sredstev so finančni organi pooblaščen preverjati knjigovodske in druge listine državnih organov in ustanov.

15. člen
Od presežka dohodkov, ki ga med proračunskim letom uresniči nad izdatki, smejo ljudske republike in administrativno-teritorialne enote vsi dohodki v svoj proračun, razen tistih, ki so namenjeni delu, kolikor ustreza odstotku, ki je za to določen z družbenim planom FLRJ Jugoslavije. Ostanek presežka dohodkov se vstavi v zvezni proračun prihodnjega leta.

32. člen
Finančni organi lahko z odlokom ustavijo izplačila po predračunu posameznih državnih organov in ustanov, za katere se ugotovi, da so določeni nezakonito. Finančni organi lahko ustavijo izplačila tudi tedaj, če ugotove, da so bila v primerih iz 30. člena drugega odstavka tega zakona izplačila določena namenu neprimerno.

16. člen
Proračunski dohodki iz določenih virov ali del dohodkov se lahko uporabljajo za kritje potreb posebnih skladov, ki so ustanovljeni s samim proračunom ali na podlagi zakona.

33. člen
Finančni organi lahko ustavijo tudi izplačila iz dotacij, ki so dane gospodar-

17. člen
Zvezni proračun sprejema po predlogu vlade FLRJ ljudske skupščine FLRJ z zakonom, Proračun ljudske republike sprejema po predlogu vlade ljudske skupščine republike z zakonom.

34. člen
Banka, ki izvaja proračun, lahko začasno ustavi nezakonita izplačila po predračunu državnih organov in ustanov s tem, da v treh dneh izpolni odlok pristojnega finančnega organa, s katerim se poruči začasna ustavev izplačila. Če pristojni finančni organ v tem roku ne izda odloka o ustavitvi izplačila ali odredi izplačilo, mora banka izvršiti začasno ustavev izplačilo.

18. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

35. člen
Proti odloku finančnega organa o ustavitvi izplačila se je mogoče pritožiti, in to glede izplačil po proračunu upravno-teritorialne enote na ljudski odbor, za izplačila po proračunu ljudske republike na vlado ljudske republike, za izplačila po zveznem proračunu pa na vlado FLRJ.

19. člen
V prilogi k proračunu pridejo predračuni dohodkov in izdatkov ustanov s samostojnim financiranjem. Ustanove s samostojnim financiranjem so tiste ustanove, katerih večji del svojih izdatkov s lastnimi dohodki.

36. člen
V katerih primerih je nezakonita uporaba proračunskih sredstev finančni prekršek, predpisuje vlada FLRJ.

20. člen
Zvezni proračun sprejema po predlogu vlade FLRJ ljudske skupščine FLRJ z zakonom, Proračun ljudske republike sprejema po predlogu vlade ljudske skupščine republike z zakonom.

37. člen
Finančni organi, ki so pristojni za izvajanje kontrole po tem zakonu so: za zvezni proračun finančni minister, FLRJ, za proračun ljudske republike finančni minister ljudske republike in za proračun upravno-teritorialne enote poverjenik za finance.

21. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

38. člen
Splošno kontrolo nad izvajanjem proračunov upravno-teritorialnih enot upravlja finančni minister ljudske republike. Splošno kontrolo nad izvajanjem vseh proračunov izvaja finančni minister FLRJ.

22. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

39. člen
Finančni minister mora med izvajanjem proračuna predlagati ljudski skupščini oziroma odboru za gospodarski plan in finance poročila o gibanju državnih dohodkov in o izvršitvi proračunskih izdatkov.

23. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

40. člen
Zaključni račun o izvršitvi proračuna predloži vlada predstavnemu telesu po računski komisiji, ki ga s svojim poročilom dostavi ljudski skupščini. O računskih komisijah bo sprejel poseben zvezni zakon. S tem zakonom bo določen organ ljudskega odbora, po katerem se bo ljudskemu odboru pošiljal v preizkus zaključni račun o izvršitvi proračuna.

24. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

41. člen
Zaključni račun o izvršitvi proračuna predloži vlada predstavnemu telesu po računski komisiji, ki ga s svojim poročilom dostavi ljudski skupščini. O računskih komisijah bo sprejel poseben zvezni zakon. S tem zakonom bo določen organ ljudskega odbora, po katerem se bo ljudskemu odboru pošiljal v preizkus zaključni račun o izvršitvi proračuna.

25. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

42. člen
Razveljavljajo se osnovni zakon o proračunu (Uradni list FLRJ št. 105/46) kakor tudi drugi predpisi, izdani na podlagi tega zakona, če nasprotujejo temu zakonu. Vlada FLRJ bo izdajala uredbe za izvajanje tega zakona.

26. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

43. člen
Ta zakon se bo v celoti izvajal od 1. januarja 1952. Vlada FLRJ bo izdala do 1. januarja 1952. leta predpise in ukrepe, s katerimi bo zagotovljeno izvajanje tega zakona, lahko pa odredi izvajanje posameznih njegovih določb tudi pred 1. januarjem 1952.

27. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

44. člen
Ta zakon začne veljati z dnevom objave v Uradnem listu FLRJ Jugoslavije.

28. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

45. člen
Zaključni račun o izvršitvi proračuna predloži vlada predstavnemu telesu po računski komisiji, ki ga s svojim poročilom dostavi ljudski skupščini. O računskih komisijah bo sprejel poseben zvezni zakon. S tem zakonom bo določen organ ljudskega odbora, po katerem se bo ljudskemu odboru pošiljal v preizkus zaključni račun o izvršitvi proračuna.

29. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

46. člen
Zaključni račun o izvršitvi proračuna predloži vlada predstavnemu telesu po računski komisiji, ki ga s svojim poročilom dostavi ljudski skupščini. O računskih komisijah bo sprejel poseben zvezni zakon. S tem zakonom bo določen organ ljudskega odbora, po katerem se bo ljudskemu odboru pošiljal v preizkus zaključni račun o izvršitvi proračuna.

30. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

47. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

31. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

48. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

32. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

49. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

33. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

50. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

34. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

51. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

35. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

52. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

36. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

53. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

37. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

54. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

38. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

55. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

39. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

56. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

40. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

57. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

41. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

58. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

42. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

59. člen
Proračun se sprejme pred začetkom leta, na katero se nanaša. Če proračun ne bi bil pravočasno sprejet, se opravljajo začasno financiranje na podlagi proračuna iz prejšnjega leta, toda največ za tri mesece. Odstotek o začasnem financiranju izdaja za FLRJ Jugoslavije in za ljudsko republiko prejšnja ljudske skupščine, za teritorialno-upravno enoto pa ljudski odbor.

40. člen
Vsak odredbodajalec za izvršitev predračuna dohodkov in izdatkov mora predložiti račun o uporabi proračunskih sredstev po predračunu dohodkov in izdatkov in o tem sestaviti zaključni račun.

33. člen
Od davčnih zneskov, ki niso plačani v predpisanim roku, se plačajo zamudne obresti, katerih višino določa vlada FLRJ.

34. člen
Banka, ki izvaja proračun, lahko začasno ustavi nezakonita izplačila po predračunu državnih organov in ustanov s tem, da v treh dneh izpolni odlok pristojnega finančnega organa, s katerim se poruči začasna ustavev izplačila. Če pristojni finančni organ v tem roku ne izda odloka o ustavitvi izplačila ali odredi izplačilo, mora banka izvršiti začasno ustavev izplačilo.

34. člen
Davek na spremenljive plače delavcev in uslužbenecov pobira gospodarsko podjetje ob vsakem izplačilu teh plač. Ostale davke pobira okrajni oziroma mestni ljudski odbor po posebnih davčnih organih. Ti organi izvajajo tudi prisilno izterjavo davkov na podlagi plačilnega naloga finančnega organa, ki je izdal odlok o odmeri davka.

35. člen
Proti odloku finančnega organa o ustavitvi izplačila se je mogoče pritožiti, in to glede izplačil po proračunu upravno-teritorialne enote na ljudski odbor, za izplačila po proračunu ljudske republike na vlado ljudske republike, za izplačila po zveznem proračunu pa na vlado FLRJ.

35. člen
Finančni organi kontrolirajo pobiranje družbenega prispevka in davka v mejah ter na način, določen s tem zakonom. Pri izvajanju kontrole nad pobiranjem družbenega prispevka ugotavljajo finančni organi pravilnost obračuna skupnega dohodka gospodarskega podjetja, čisti dohodek in njegovo razdelitev, porabo dela dohodka, ki je namenjen za investicije in rezervne fondne, in pravočasno izterjavo družbenega prispevka.

36. člen
V katerih primerih je nezakonita uporaba proračunskih sredstev finančni prekršek, predpisuje vlada FLRJ.

35. člen
Finančni organi kontrolirajo pobiranje družbenega prispevka in davka v mejah ter na način, določen s tem zakonom. Pri izvajanju kontrole nad pobiranjem družbenega prispevka ugotavljajo finančni organi pravilnost obračuna skupnega dohodka gospodarskega podjetja, čisti dohodek in njegovo razdelitev, porabo dela dohodka, ki je namenjen za investicije in rezervne fondne, in pravočasno izterjavo družbenega prispevka.

37. člen
Finančni organi, ki so pristojni za izvajanje kontrole po tem zakonu so: za zvezni proračun finančni minister, FLRJ, za proračun ljudske republike finančni minister ljudske republike in za proračun upravno-teritorialne enote poverjenik za finance.

35. člen
Finančni organi kontrolirajo pobiranje družbenega prispevka in davka v mejah ter na način, določen s tem zakonom. Pri izvajanju kontrole nad pobiranjem družbenega prispevka ugotavljajo finančni organi pravilnost obračuna skupnega dohodka gospodarskega podjetja, čisti dohodek in njegovo razdelitev, porabo dela dohodka, ki je namenjen za investicije in rezervne fondne, in pravočasno izterjavo družbenega prispevka.

38. člen
Splošno kontrolo nad izvajanjem proračunov upravno-teritorialnih enot upravlja finančni minister ljudske republike. Splošno kontrolo nad izvajanjem vseh proračunov izvaja finančni minister FLRJ.

35. člen
Finančni organi kontrolirajo pobiranje družbenega prispevka in davka v mejah ter na način, določen s tem zakonom. Pri izvajanju kontrole nad pobiranjem družbenega prispevka ugotavljajo finančni organi pravilnost obračuna skupnega dohodka gospodarskega podjetja, čisti dohodek in njegovo razdelitev, porabo dela dohodka, ki je namenjen za investicije in rezervne fondne, in pravočasno izterjavo družbenega prispevka.

39. člen
Finančni minister mora med izvajanjem proračuna predlagati ljudski skupščini oziroma odboru za gospodarski plan in finance poročila o gibanju državnih dohodkov in o izvršitvi proračunskih izdatkov.

35. člen
Finančni organi kontrolirajo pobiranje družbenega prispevka in davka v mejah ter na način, določen s tem zakonom. Pri izvajanju kontrole nad pobiranjem družbenega prispevka ugotavljajo finančni organi pravilnost obračuna skupnega dohodka gospodarskega podjetja, čisti dohodek in njegovo razdelitev, porabo dela dohodka, ki je namenjen za investicije in rezervne fondne, in pravočasno izterjavo družbenega prispevka.

40. člen
Zaključni račun o izvršitvi proračuna predloži vlada predstavnemu telesu po računski komisiji, ki ga s svojim poročilom dostavi ljudski skupščini. O računskih komisijah bo sprejel poseben zvezni zakon. S tem zakonom bo določen organ ljudskega odbora, po katerem se bo ljudskemu odboru pošiljal v preizkus zaključni račun o izvršitvi proračuna.

35. člen
Finančni organi kontrolirajo pobiranje družbenega prispevka in davka v mejah ter na način, določen s tem zakonom. Pri izvajanju kontrole nad pobiranjem družbenega prispevka ugotavljajo finančni organi pravilnost obračuna skupnega dohodka gospodarskega podjetja, čisti dohodek in njegovo razdelitev, porabo dela dohodka, ki je namenjen za investicije in rezervne fondne, in pravočasno izterjavo družbenega prispevka.

41. člen
Zaključni račun o izvršitvi proračuna predloži vlada predstavnemu telesu po računski komisiji, ki ga s svojim poročilom dostavi ljudski skupščini. O računskih komisijah bo sprejel poseben zvezni zakon. S tem zakonom bo določen organ ljudskega odbora, po katerem se bo ljudskemu odboru pošiljal v preizkus zaključni račun o izvršitvi proračuna.

35. člen
Finančni organi kontrolirajo pobiranje družbenega prispevka in davka v mejah ter na način, določen s tem zakonom. Pri izvajanju kontrole nad pobiranjem družbenega prispevka ugotavljajo finančni organi pravilnost obračuna skupnega dohodka gospodarskega podjetja, čisti dohodek in njegovo razdelitev, porabo dela dohodka, ki je namenjen za investicije in rezervne fondne, in pravočasno izterjavo družbenega prispevka.

Osnutek zakona o družbenem prispevku in davkih

I. Temeljne določbe

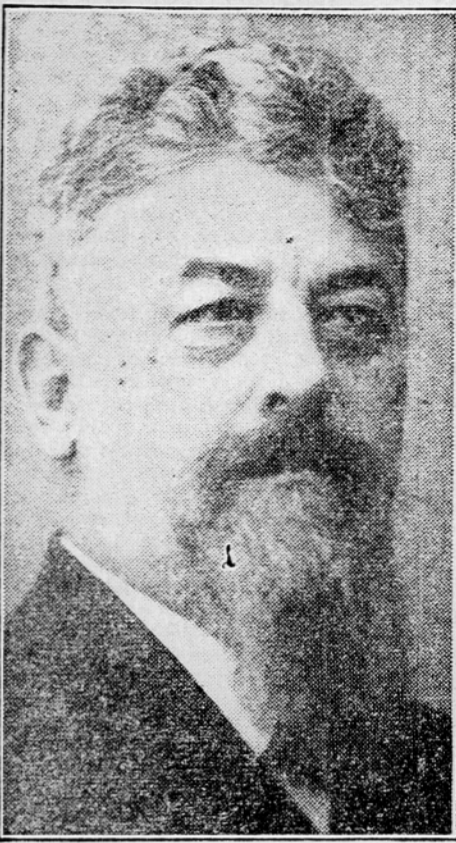
1. člen
Družbeni prispevek in davek sta namenjena tistim potrebam družbene skupnosti, ki se v skladu z družbenimi plani zadovoljujejo v okviru proračuna.

2. člen
Družbeni prispevek plačujejo socialistična gospodarska podjetja.</

Marija Boršnik:

Ob stoletnici Tavčarjevega rojstva

Dne 29. avgusta preteče sto let, kar se je rodil v Poljanah eden naših največjih pripovednikov Ivan Tavčar. Njegov oče je bil majhen kmet — skošarnec (kajzar), toda pomoč dveh stric — duhovnikov — zlasti strica Antona Tavčarja, dolgoletnega župnika na Rakji — pa tudi lastna bistra glava sta mu pomagali, da je lahko študiral in si priboril ugleden položaj med mladim slovenskim meščanstvom. Čeprav je bil eden tistih advokatov Mencingerjevega kova, ki si blagostanja ni koval v odurškem izkoriščanju ljudstva, se je vendarle povzpelo do

gmotnega udobja in do ugledne politične pozicije, ki mu je omogočala, da je postal kot deželni in državni poslanec in dolgoletni ljubljanski župan v našem liberalnem taboru osrednja osebnost in vodja Narodno-napredne stranke.

Da se je tako predal politiki in to prav politiki stranke, ki je bila zaradi svojih notranjih slabosti in zaradi tedanjih družbeno-političnih razmer nujno obsojena na propadanje, je Tavčarjeva tragična krivda, kajti Tavčar po vsej svoji široki naravi, živi fantaziji in pesniški ustvarjalnosti ni bil strankarski politik, marveč umetnik.

Toda čeprav se je Tavčar te svoje bogate nadarjenosti zavedal in jo je cenil, jo je skoraj vse življenje čez ne zanemarjal, pa vsaj zapostavljal. Tega ni bila kriva samo njegova ambicioznost, ki mu je kot osrednjemu politiku nudila ugled in blagostanje, kakršnega bi si z umetniškim delom v tistih časih nikakor ne bil mogel priboriti, marveč je bil temu vzrok tudi tedanji družbenopolitični ustroj, ki je narodnostno zapostavljeno inteligenco izsesavil v drobni parlamentarnih in zagrizenih strankarskih bojih. V intervjuju z Izidorjem Cankarjem Tavčar sam priznava, kako je v političnih polemikah zanemarjal slovensko delo, kako je v tem delu postajal površen, prisiljen, da za ljubljanski zvon po celo noč piše o številke do številke sproti ter pri tem pozablja, kaj je zavedal v prejšnjih poglavjih. Sam izjavlja, da mu je bilo to slovensko delo, ki mu je doneslo tako malo honorarja, le poststransko delo, ker je pač morala skrbeti za vsakdanjo kruho. Da pa je bilo temu tako, se mu vsakakor zdi prav, kajti načrtov je imel na kupcu in bi bil utegnil v drugac-

nih razmerah postati zelo plodovit, mnogopisun.

Sest knjig Tavčarjevega zbranega pripovednega dela, ki mu bo mogoče le tu pa tam še nekaj malega priključiti, dokazuje, da Tavčar — pripovednik mnogopisun — res ni bil in da se je v svojih motivih le redkokrat ponavljal. Naj so njegovi prvenci še tako efektno skonstruirani in čustveno pretirani — Levec jih je pravilno imenoval afektirane — naj so nam danes po svoji vase usmerjeni obravnavi snovi še tako daleč, naj s svojim reševanjem problematike učinkujejo nedozorelo, celo smešno, toda med njimi jih je prav malo, ki bi jih človek z užitekno nebral, saj tudi ti očarajo z bogato barvitostjo, sočnostjo, vitalnostjo Tavčarjevega ustvarjanja. Ob njegovem delu kar čutimo, kako je tako efektno skonstruirani in čustveno pretirani — Levec jih je pravilno imenoval afektirane — naj so nam danes po svoji vase usmerjeni obravnavi snovi še tako daleč, naj s svojim reševanjem problematike učinkujejo nedozorelo, celo smešno, toda med njimi jih je prav malo, ki bi jih človek z užitekno nebral, saj tudi ti očarajo z bogato barvitostjo, sočnostjo, vitalnostjo Tavčarjevega ustvarjanja.

Ob njegovem delu kar čutimo, kako je tako efektno skonstruirani in čustveno pretirani — Levec jih je pravilno imenoval afektirane — naj so nam danes po svoji vase usmerjeni obravnavi snovi še tako daleč, naj s svojim reševanjem problematike učinkujejo nedozorelo, celo smešno, toda med njimi jih je prav malo, ki bi jih človek z užitekno nebral, saj tudi ti očarajo z bogato barvitostjo, sočnostjo, vitalnostjo Tavčarjevega ustvarjanja.

Ob njegovem delu kar čutimo, kako je tako efektno skonstruirani in čustveno pretirani — Levec jih je pravilno imenoval afektirane — naj so nam danes po svoji vase usmerjeni obravnavi snovi še tako daleč, naj s svojim reševanjem problematike učinkujejo nedozorelo, celo smešno, toda med njimi jih je prav malo, ki bi jih človek z užitekno nebral, saj tudi ti očarajo z bogato barvitostjo, sočnostjo, vitalnostjo Tavčarjevega ustvarjanja.

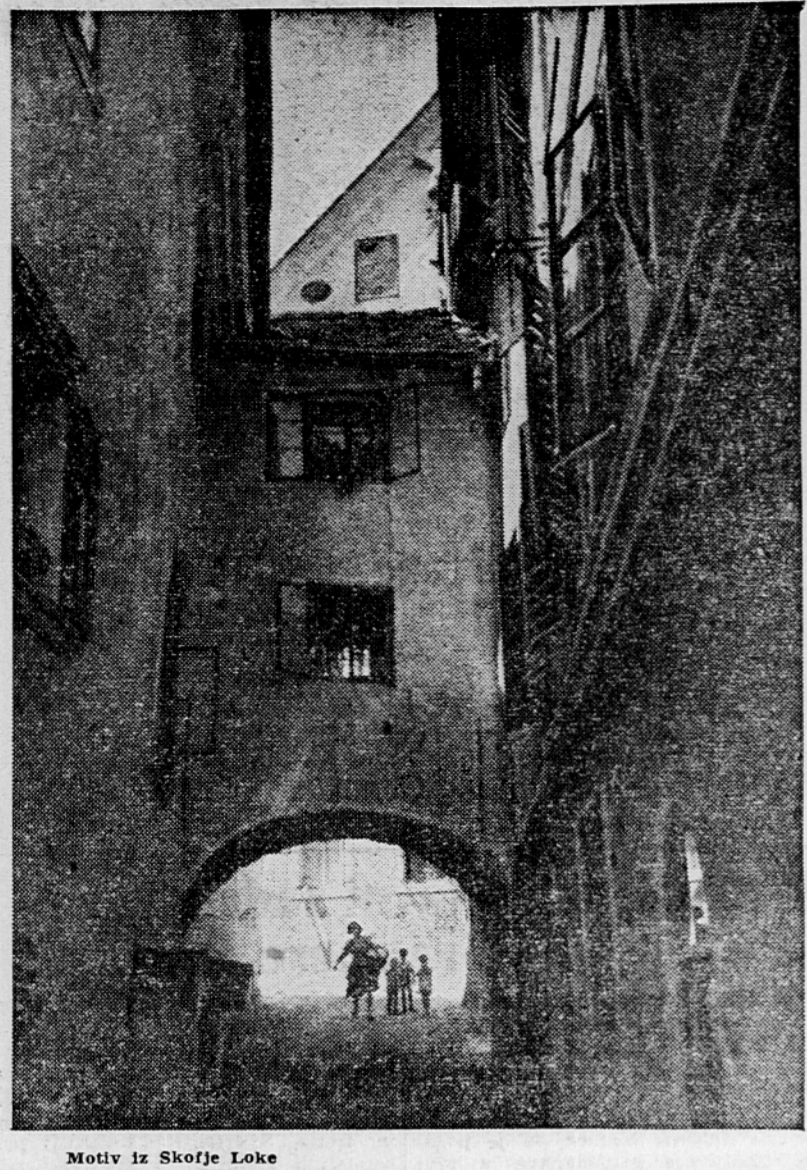
Ob njegovem delu kar čutimo, kako je tako efektno skonstruirani in čustveno pretirani — Levec jih je pravilno imenoval afektirane — naj so nam danes po svoji vase usmerjeni obravnavi snovi še tako daleč, naj s svojim reševanjem problematike učinkujejo nedozorelo, celo smešno, toda med njimi jih je prav malo, ki bi jih človek z užitekno nebral, saj tudi ti očarajo z bogato barvitostjo, sočnostjo, vitalnostjo Tavčarjevega ustvarjanja.

Ob njegovem delu kar čutimo, kako je tako efektno skonstruirani in čustveno pretirani — Levec jih je pravilno imenoval afektirane — naj so nam danes po svoji vase usmerjeni obravnavi snovi še tako daleč, naj s svojim reševanjem problematike učinkujejo nedozorelo, celo smešno, toda med njimi jih je prav malo, ki bi jih človek z užitekno nebral, saj tudi ti očarajo z bogato barvitostjo, sočnostjo, vitalnostjo Tavčarjevega ustvarjanja.

pomen njegove umetnosti. To se kaže tudi po osvoboditvi, ko je bil kljub prizadevanju, da se kulturnim delavcem v pletokosti odmeri po zaslugah pravično priznanje, Tavčar deležen največjega molka. Razen nekaterih njegovih komentiranih del, ki so po odpravi založniškega monopola mogla v cenenih izdajah tudi ljudstvu postati dostopna, ni bilo skoraj nikogar, ki bi bil priznal veljavo tudi Tavčarju kot človeku in umetniku.

In vendar je to osebnost, brez katere si našega kulturnega organizma ne moremo misliti bistveno neokrnjenega, umetnik čigar dela, kakor so Slike iz Loškega potoka, V Zali, Cvetje v jeseni, Visoška kronika, zrcalijo Poljansko dolino z Loškim pogorjem — kos čudovite naše gorenske zemlje, brez katere si ne moremo misliti neokrnjene domovine. A družbenopolitična sodobnost Tavčarjevih časov in kulturnozgodovinska preteklost se zrcalita tudi v ostalih njegovih sodobnih, zlasti pa zgodovinskih delih, ki zajemajo osebno, pa tudi občelo, veško problematiko vseh stanov v dramatičnih družbenih trenjih.

Čeprav vseskok v naglici ustvarjajoči Tavčar na obliko, zlasti na jezik ni polagal posebne pažnje in je urednikom mirno prepustil jezikovno spreminjanje svojih spisov, je vendarle posebnega poudarka vreden njegov slog, zlasti besedni humor in drastična metaforika, ki se iskrita tudi v njegovi feljtonistiki in v političnih člankih. Prav svojevrstnost sloga izdaja tudi pod najtajnejšimi psevdonimi svojevrstno, samoniklo osebnost, ki se noče vklanjati nikomur, marveč gre svojo lastno pot. Ta pot je včasih trmasto svojljuba, oblastno zamerljiva, otroče naivna, zmerom pa je to pot samozavestnega vladarja, nikdar ne hlapca.

Motiv iz Skofje Loke

SODOBNA AMERIŠKA PROZA IN NJENI BRALCI

»Kritiki vedo, kaj naj ljudje bero, založniki pa vedo, kaj bero v resnici« — pravijo Američani, kadar govore o pogojih razvoja svoje književnosti. In prav gotovo je res, da mnenje založnikov o okusu bralcev močno vpliva na to, kakšne knjige se v Ameriki pišejo in izdajajo. »Dajte nam kak obsežen zgodovinski roman z veroskopsko osnovo, se je glasilo naročilo založnikov za božič leta 1949. Posledica je bila dolga vrsta zgodovinskih del. Izmed katerih je zlezal na prvo mesto v listi best-sellerjev (knjig, ki se najbolj prodajajo) »Veliki ribič« Lloyd Douglas, za petimi pa mu je sledila »Mary« Sholema Asha, opisovalca judovskega življenja, ki se je tokrat lotil življenjepis Marije iz Nazareta. Nič dosti lepša ni slika v letu 1950: največjo naklado je dosegel roman Henryja Mortona Robinsona »Kardinal«, ki prikazuje lepega mladega irskega kardinala v borbi med dolžnostjo in ljubeznijo, pri čemer seveda zmaga dolžnost. In če priletimo k temu še nekaj debelih zgodovinskih romanov Finca Mike Waltarija (»Pustolovec, Egiptan«), nekaj vzpodbudnih knjig za duhovno in telesno kozmetiko in nekaj opolzkih zgodb, kakor sta jih v zadnjih letih prispevala n. pr. John O'Hara (»Strast živeti«) ali Kathleen Winson (»Večni jantari«), smo s tem menda opravili najtemnejšo plat ameriške književnosti — tisto namreč, ki se razveseljuje visokih naklad pa nizke umetniške vrednosti.

Toda naj trdijo založniki in črna gledali kritiki kar hočejo — v obeh nepristransko opazovalca ta dela nikakor niso merodajna za presojo kvalitete sodobne ameriške književnosti. Ni to povedo nič zanesljivega o okusu ameriških bralcev. Vedeti moramo namreč, da se knjiga, ki naj postane best-seller kot taka že rodi, da je že tedna ali celo mesece pred izidom na delu ogromen reklamni aparat, ki mu je edina naloga, potisniti naklodo knjige čim bolj navzgor, da že vnaprej

prinaša časopisje kritike, revije pisateljev življenjepis, filmski listi na platnicah slike najvabljivejših »zvezd« v vlogah nastopajočih oseb, »Digestie« kratak povzetek vsebine — in da se takoj po izidu napolnijo vsi kioski s kričnimi žepnimi izdajami — kratkimi, bodoči »best-selleri« zasleduje človeka kamor se obrne. In ker je radovednost še zmeraj najznačilnejša lastnost rodu, ki se imenuje človeški, ni čuda, da marsikdo tvega tisti malenkostni denar in si knjigo kupi in ogleda. Ko jo je kupil, ga za mnenje tako ne vpraša nihče več — mnenja spadajo namreč v resor plačanih kritikov.

Vendar se ponovno in ponovno zgodi, da dožive založniki presenečenje — da dosežejo nenavadno visoke naklade knjige, ki niso napisane po nobenem »receptu« in ki se jih ni nihče potrudil reklamirati — da kratkica mogočno spregovore ameriški bralci sami. Tako presenečenje je v zadnjem letu prinesla knjiga mladega Johna Herseyja »Zide«.

»Zide« je povest iz medvojnega Varšave, točneje: iz varšavskega Ghetta, ki ga je nacistični okupator obdal z neprestopnim moralnim in materialnim zidom. Je povest o zbežanosti in topi vdanosti židovskih družin, ki se polagoma spreminjajo v novo samozavest in v smotern, zagrizen in nepremagljiv odpor. Ti ljudje so človeški v polnem pomenu besede, vsa bedna šibkost človeške narave je v njih in vsa njena, na moč in veličina. S to knjigo je Hersey, po malodane nedehenen mnenju bralcev in kritike, napisal najboljši ameriški roman v letu 1950.

Kljub temu je leto »Pulitzerjevo nagrado« (najvišje ameriško literarno priznanje) dobil nekdo drug — namreč Conrad Richter za roman »Mesto«, ki je zaključni del trilogije od družavlanske vojne. Čeprav se zdi, da ta ocena ni bila čisto pravična, govori v prilog ocenjevalcem dejstvo, da je »Pulitzerjeva nagrada« namenjena v prvih vrstih delom, ki obravnavajo ameriško življenje (čeprav to komisije ni hotilo, ko je nagradila n. pr. »Dobre zemlje« Pearl S. Buck) in da je »Mesto«, — čeprav ne dosega izvirnosti in strastne resničnosti »Zidu« — dobro, močno in poetično delo.

Richterjeva junakinja je ženska pionirska žena, ki s svojim osemdesetletnim življenjem simbolizira revolucijo ameriškega kontinenta od divjštva do civilizacije. S svojo novo knjigo »Casa in sveti dovolj« pa je bralce razočaral predlanski Pulitzerjev nagrajenec Robert Penn Warren (»Vsi kraljevi vojaki«). Ozadje mu nudi spet provincialna politična spletko, ki jih je tokrat povezal s strastno, krvavo in nekoliko neverjetno ljubeznivo zgodbo, in njegov junak, kmečki sin Jeremiljah, ki ga slavoobjeje in strast poženet v zločin, konča knjigo z besedami: »Hotel sem ravnati pravično... in četudi je rodila moje hrepenenje ničevost in ga redi napuh, ali je prav, to hrepenenje obojosti? S to mislijo je Warren sam potegnil ris preko katerega tokrat njegov pisane se seže.

Velik uspeh je v zadnjem času dosegla tudi »Deby« 27 letnega Maxa Steeleja, ki malo genljivo, malo satirično in zelo črnogledno obravnava povest omejene in na pogled zelo nedolžne, v resnici pa družbi nevarne vojne vdove Deby. Toda čeprav se knjiga dosti bere in je dobil Steele za jansko Harper-Brossovo knjižno nagrado (10.000 \$), jo je kritika brez omahovitosti pristrela k takozvanj »suni« verzitetnik, mi bi rekli (laboratorjski) literaturi, kamor šteje tudi kultivirani študentski roman Fredericka Būchnerja »Umiranje dolgega dne« in še nekater druge.

»Univerza škoduje nekaterim našim mladim pisateljem skoraj toliko kot novinarstvo,« piše neki znan ameriški kritik »Da, nemara celo bolj — kajti novinar stoji vsaj v sredi življenja, medtem ko se mladi učenjak potegne v zatijje in gleda v svet samo skozi ozko linico univerzitetnega mesta.« Vendar ni mogoče trditi, da bi se pretežni del mladih ameriških pisateljev odtelal opisovanju stvarnosti, Ravno nasprotno: veliko več je tistih, ki z obema nogama stojata na svetu in ki jim vodijo pero neposredna vojna in povojna doživetja. Tako je pisanje Johna Brooksa (»Veliki preobrate«) in Marka Millerja (»Tista zima«), tako sta prvenca Johna Keruaca (»Mesto in velemesto«) in Johna Hawkesa (»Kanibal«), tak je Nelsona Algrene (»Mož z zlato roko« in tak je navsezadnje v svojih delih Irwin Shaw, katerega roman »Skaljeno ozračje« je doslej najresnejši pretendent za letošnjo »Pulitzerjevo nagrado«.

prvi vrsti delom, ki obravnavajo ameriško življenje (čeprav to komisije ni hotilo, ko je nagradila n. pr. »Dobre zemlje« Pearl S. Buck) in da je »Mesto«, — čeprav ne dosega izvirnosti in strastne resničnosti »Zidu« — dobro, močno in poetično delo.

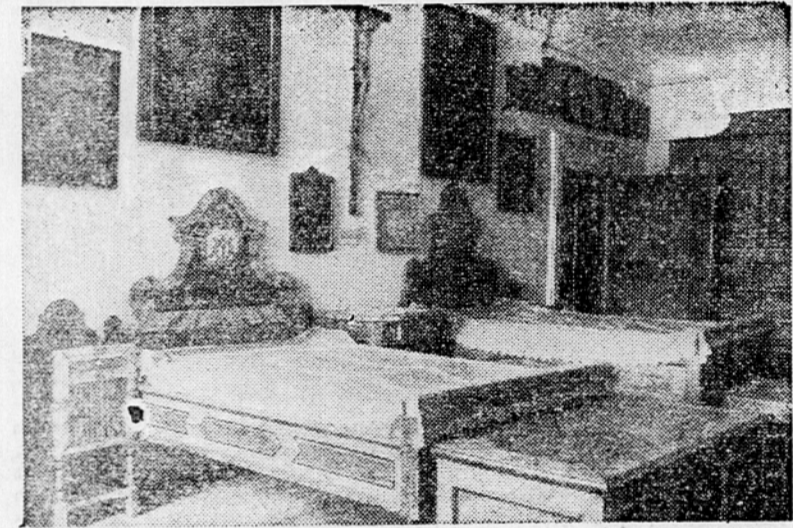
Richterjeva junakinja je ženska pionirska žena, ki s svojim osemdesetletnim življenjem simbolizira revolucijo ameriškega kontinenta od divjštva do civilizacije.

S svojo novo knjigo »Casa in sveti dovolj« pa je bralce razočaral predlanski Pulitzerjev nagrajenec Robert Penn Warren (»Vsi kraljevi vojaki«). Ozadje mu nudi spet provincialna politična spletko, ki jih je tokrat povezal s strastno, krvavo in nekoliko neverjetno ljubeznivo zgodbo, in njegov junak, kmečki sin Jeremiljah, ki ga slavoobjeje in strast poženet v zločin, konča knjigo z besedami: »Hotel sem ravnati pravično... in četudi je rodila moje hrepenenje ničevost in ga redi napuh, ali je prav, to hrepenenje obojosti? S to mislijo je Warren sam potegnil ris preko katerega tokrat njegov pisane se seže.

Velik uspeh je v zadnjem času dosegla tudi »Deby« 27 letnega Maxa Steeleja, ki malo genljivo, malo satirično in zelo črnogledno obravnava povest omejene in na pogled zelo nedolžne, v resnici pa družbi nevarne vojne vdove Deby. Toda čeprav se knjiga dosti bere in je dobil Steele za jansko Harper-Brossovo knjižno nagrado (10.000 \$), jo je kritika brez omahovitosti pristrela k takozvanj »suni« verzitetnik, mi bi rekli (laboratorjski) literaturi, kamor šteje tudi kultivirani študentski roman Fredericka Būchnerja »Umiranje dolgega dne« in še nekater druge.

»Univerza škoduje nekaterim našim mladim pisateljem skoraj toliko kot novinarstvo,« piše neki znan ameriški kritik »Da, nemara celo bolj — kajti novinar stoji vsaj v sredi življenja, medtem ko se mladi učenjak potegne v zatijje in gleda v svet samo skozi ozko linico univerzitetnega mesta.« Vendar ni mogoče trditi, da bi se pretežni del mladih ameriških pisateljev odtelal opisovanju stvarnosti, Ravno nasprotno: veliko več je tistih, ki z obema nogama stojata na svetu in ki jim vodijo pero neposredna vojna in povojna doživetja. Tako je pisanje Johna Brooksa (»Veliki preobrate«) in Marka Millerja (»Tista zima«), tako sta prvenca Johna Keruaca (»Mesto in velemesto«) in Johna Hawkesa (»Kanibal«), tak je Nelsona Algrene (»Mož z zlato roko« in tak je navsezadnje v svojih delih Irwin Shaw, katerega roman »Skaljeno ozračje« je doslej najresnejši pretendent za letošnjo »Pulitzerjevo nagrado«.

Toda kakor je pogled na pisanje ameriških »najmlajših« zanimiv in po učeni, tako je evropski bralec vendarle še dosti bolj zvedav na nova dela pisateljev starejše generacije in utrjenega slovesa. Tu pa doživlja razočaranja: Hemingwayjeva nova knjiga »Preko reke in med dreves« niti zdaleč ne dosega njegovih prejšnjih del, enadindvajseti in zadnji roman Sinclaira Lewisa »Bogotokalec« je šibak, Upton Sinclair, ki je slednjič vendarle zaključil brezkračno serijo svojih vojnih romanov z junakom tajnim agentom (povsodpriljučnim) Lannyjem Buddom, je — po Richardsonovem zgledu — napisal svojo »Pamelo« ali »Poplačano krepost.« Tokrat je razočaran tudi Dos Passos, znani avtor trilogije »ZDA«, ki je napisal »Veliki načrte«, jokavo in pridigarско delo o novih washingtongovih motogih in nič dosti boljše se ni odrezal John Steinbeck, katerega novela »Goreča svetloba« je propadla kot knjiga in kot drama. Pač pa je bil boljši kot doslej John Phillips Marquard v romanu »Odtod ni vrnitve« in je pred nedavnim izšla odlična knjiga »Zbranih del« Williama Faulknerja, ki je zanjo ta simpatični Američanec iz doline Mississippija dobil Nobelovo nagrado za lepo književnost.

Kalanova soba na Visokem

Slovenski prevod Bihaljičevega „Oktober na svidenje“

Roman »Oktober na svidenje« srbskega književnika Ota Bihalji-Merina, katerega je te dni izdala Državna založba Slovenije v prevodu Franja Martinčiča in opremi ing. Marijana Ruparja, v ediciji »Jugoslovanski pisatelji«, je doživel uspeh, kakršnega doživlja redko katera knjiga pri nas. V slabih štirih letih je bil ta roman izdan dvakrat v srbohrvaškem jeziku (prvič ga je objavila beograjska »Prosveta 1947 l., leto dni pozneje pa »Nakladni zavod Hrvatske«) in sedaj v slovenskem jeziku. Razen tega je bil izdela pri nas film po istem romanu in z istim naslovom, obveščeni pa smo tudi, da ga že prevajajo na neki tuj jezik. To je resnično uspeh, kakršnega redko doživlja kaka jugoslovanska knjiga novejšega časa.

Avtor romana Oto Bihalji-Merin, človek vsestranske kulture, je bil do nedavnega bolj znan v inozemstvu kot v svoji domovini. Veliko število njegovih beletrističnih in esejističnih publikacij je objavljenih v več evropskih jezikih, nekaj pa jih je izšlo samo v angleščini. Njegova literarna žetev, v materinskem srbohrvaškem jeziku, pomeni tudi znanstveni doprinos naši kulturi. Razen prispevkov v reprezentativni reviji »Jugoslavija«, katere urednik je sam, srečujemo njegove prispevke v vseh resnejših srbskih revijah in časopisih, Stvari, o katerih piše, prikazuje na lahek in prijeten način. Njegovo veliko poznavanje zgodovinskih, umetniških, znanstvenih in gospodarskih vprašanj ter jasn in enostaven način pripovedovanja so vzroki, da so njegova dela tako priljubljena. Zato so njegove knjige hitro razprodane. Njegova knjiga esejev, kritik in srečanj, ki jo je pred kratkim izdala beograjska »Prosveta« z naslovom »Misti i boje«, je bila razprodana v treh mesecih, kljub relativno visoki ceni. Isto se je dogodilo z njegovim najboljšim beletrističnim delom, romanom »Oktober na svidenje«. Od vseh srbohrvaških izdaj danes ni dobili niti enega izvoda. Samo to

dejstvo dokazuje, da imamo opravca s kvalitetnim in priljubljenim literarnim ustvarjalcem.

Roman »Oktober na svidenje« je roman jugoslovanskih častnikov v nemških taboriščih v zadnji vojni. Naslov je simboličen: oktober je simbol revolucije, o kateri je sanjala napredna množica častnikov po nemških taboriščih, za katero se je borila in katero je z žrtvami dočakala. Roman je razdeljen v tri dele. V prvem delu »Zabode« nas seznanja avtor z dogodki leta 1941. Opisuje zlom Jugoslavije, trnjevo pot častnikov v ujetništvo, njihovo različno dojemanje stvarnosti, različno gledanje na svet in življenje, v katerem so se znašli v hitlerjevskih taboriščih. Drugi del »Zbiranje«, prikazuje življenje po taboriščih, ločitev duhov in njihove spore, iskanje zvez z domovino, priprave za novo življenje ter prevozgo posameznikov. Tretji del »Žrtve in oktober« pripoveduje o trpljenju oficirjev, njihovih žrtvah in o njihovem srečanju z Rdečo armado, kakor tudi o mukah, ki so jih morale prenašati njihove družine v zasajenju Jugoslaviji.

Na prvi pogled bi se lahko zdelo slovenskemu bralcu, ki je bil po vojni zasut s krajšimi in daljšimi književnimi in političnimi poročili iz hitlerjevskih taborišč, da snov, ki jo obravnava Bihalji, ni več sodobna ali vsaj sveža. Zavedati pa se moramo, da je knjiga izšla v srbohrvaščini takoj po vojni in da je to prvi obsežen dokument iz življenja v častniških taboriščih, ki se je, kljub trpljenju in žrtvam, v marsikem razlikovalo od življenja v zloglasnih taboriščih smrti. Obenem je to prvi in edini dokument o resničnem življenju bivših jugoslovanskih častnikov in njihovi opredelitvi. Vse to je prikazano nepristransko in prepričljivo, tako da nam postanejo mnoge stvari in pojavi bolj jasni in razumljivejši. Zaradi tega ostane Bihaljičeva knjiga tudi po svoji snovi vedno zanimiva, vedno sveža in sodobna. Te lastnosti pa krepí še način opisovanja in pripovedovanja.

Čeprav nas avtor prepričuje, da je roman napisan po ohranjenih dnevnih nesrečnega Zenje Kozinskega in Jovana Vidaka-Buljookega, roman ni nima značaja dnevnika, tudi takrat ne. Kadar navaja »dnevnik« Zenje Kozinskega, to je film težke in zelo zanimive dobe, kraja in okolja, v katerem nastopata nosilca glavnih vlog: Buljooki, človek popolnoma izgrajenih nazorov, in Zenja Kozinski, človek ki išče izhod, se loml, tava in končno najde pravo pot, toda nesrečno propade ob zari, svobode. Bihalji je moj-

ster v lehkotnem prikazovanju zapletenih duševnih doživetij in njihanih, brez pretiranih psihologiziranj in razvlečenega razželenjavanja posameznih duševnostih. To pa ne pomeni, da njegove osebe, pa tudi one, ki so najmanj važne, niso psihološko dovolj utemeljene. V tem se Bihalji močno približuje Vorančevemu načinu pripovedovanja, čeprav mu manjka značilna Vorančeva jrdnatost in čeprav zaide včasih v razvlečenost.

Tudi v prikazovanju nasprotnega častniškega tabora ostane Bihalji umetnik in realist brez zoprne primitivne zagrizenosti. Kot dosleden marksist išče za vse vzrok in pojasnilo tako, da nam ostanejo vsi njegovi liki živi, iz krvi in mesa, ne pa samo kreature, ki so nastale v avtorjevi domišljiji.

Oblika Bihaljičevega romana je nakkao na sredini med nemško vojno pripovedno tehniko, ki jo poznamo po romanih med obema vojnoma, in klasičnim tipom romana. S tem je uspešno dokazal, da se lahko vse stvari prikažejo v lepi, umetniški obliki. Stil romana je zelo zanimiv in privlačen. Vse to daje Bihaljičevi knjigi posebno vrednost in jo naredi zanimivo. Nedvomno, da bo doživela pri slovenskem bralcu isti uspeh, kakor ga je doživela v južnih krajih naše domovine.

O prevodu Franja Martinčiča lahko rečemo, da je v glavnem dosleden in točen, tekoč in lahko čitljiv. Na nekaterih mestih pa srečamo neprevedene stavke, katerih smisla slovenski bralec najbrže ne bo popolnoma dojel. Na primer stavke: »Doci je naših pet minut«, je ostal nepreveden, kakor tudi nekateri drugi. Razen nekaterih drugih manjših jezikovnih in smiselnih spodrslijajev, čitatelja moti slaba transkripcija srbskih imen kateri vsebujejo Di: Djordje (str. 175) in Djuša (str. 205), ki jih transkribira prevajalec dosledno s trdim Dž (Džordže, Džuša). Čeprav bi bilo lahko to vprašanje sporno, je pa docela napačno transkribirati znano beograjsko predmestje Dordol z Dordžol (str. 142), ko je slovenski pravilno edino: Dorčol. Srečujemo tudi nepravilno prevedena mesta (napr. vajni — str. 173 — nikakor ne more biti: »vajine«, kakor tudi malomarno zamenjavaj imen (dvakrat Branko, namesto Buljooki, str. 187), »ženjina« namesto »ženina« itd.

Knjiga je okusno opremljena in bo verjetno odtehtala sorazmerno visoko ceno. Dr. Milan Rakovec

Proslava 120-letnice rojstva skladatelja Ivana Zajca na Reki

Reško narodno gledališče pripravlja svečano proslavo 120-letnice rojstva hrvaškega skladatelja Ivana Zajca, ki se je rodil 3. avgusta 1831 na Reki ter je bil potem dolgo vrsto let direktor opere. V okviru proslave bo v operi svečana predstava Zajčeve opere »Nikola Subic Zrinski« ter velik instrumentalno-vokalni koncert Zajčevih del, kjer bo prvič na Reki izvedena Zajčeva skladba »Velika reška ouvertura«. V okviru proslave bo na Reki tudi razstava, ki bo prikazovala delo in življenje skladatelja. V. M.

Baročne stopnice v pristikcu marseberkega gradu (sedaj mestni muzej)

